

Motion till riksdagen

2021/22:2578

av **Markus Wiechel m.fl. (SD)**

Syrien

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en tydligare regional strategi för Syrienkrisen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kontrollfunktioner för att säkerställa mottagarorganisationers lämplighet beträffande internationellt bistånd och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett slopat stöd till Islamic Relief och andra organisationer som kan kopplas till extremism och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom FN och EU verka för en översyn av de sanktioner som riktas mot Syrien i syfte att ge lindring till civila och tillkännager detta för regeringen.

1 Tydligare regional strategi för Syrien

Kriget i Syrien har pågått sedan 2011, men de senaste åren har livet i större delar av Syrien kunnat återgå till det normala. Islamiska staten har förlorat kontrollen över sitt stora område och Turkiet har, tillsammans med jihadistiska proxystyrkor, invaderat stora delar av norra Syrien i strid mot internationell rätt. De många olika grupperna som slagits har gjort att det varit svårt för de allra flesta att förstå komplexiteten, samtidigt som förväntningarna på det internationella samfundet från såväl civila i Syrien som för olika parter i konflikten är stora.

Sidas stöd till Syrien sker på två olika sätt; dels sedan 2012 genom humanitärt stöd, dels sedan 2016 genom en särskild regional strategi för Syrienkrisen. I regeringsbeslutet från den 17 december 2015 om Sveriges regionala strategi för Syrienkrisen 2016–2020 fastslås det att man avser ”bidra till att stärka resiliensen, d.v.s. motståndskraften, återhämtnings- och anpassningsförmågan, hos den syriska befolkningen och hos utsatta grupper i Syriens grannländer som drabbas hårt av konflikten”. Vidare vill regeringen

bidra till ”stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter i Syrien och för flyktingar från Syrien i angränsande länder”.

I grund och botten har regeringens skrivelse en sund inriktning mot bakgrund av konfliktens komplexitet. Strategin är dock, troligtvis medvetet, väldigt öppen för tolkningar, vilket skapar diverse problem. Det kan dessvärre slå helt fel när beslutsfattare och tjänstemän ska utgå ifrån strategin i sitt arbete. Regeringen bör påbörja ett arbete för en tydligare Syrienstrategi där det tydligt framgår att fokus ligger på att erbjuda stöd till civila inne i Syrien, och att det inte ska innebära stöd till någon part som riskerar förvärra läget i landet eller försvåra fredsprocessen.

2 Kontrollfunktioner för att säkerställa mottagares lämplighet

Det finns flera exempel på organisationer verksamma i Syrien som fått internationellt stöd i syfte att bistå med viktiga satsningar, men som haft kopplingar till extremistgrupperingar. I en tydligare Syrienstrategi bör det naturligtvis framgå tydligt att dessa inte ska erhålla något stöd, utan att biståndet ska kanaliseras ut till trovärdiga, opartiska hjälporganisationer eller mottagare som tydligt visar att de står bakom grundläggande mänskliga rättigheter enligt ett västerländskt synsätt. Trots skrivelser fallerar man från svensk sida avseende de humanitära principerna, varför det kan krävas ytterligare krafttag för att förhindra att detta sker. Regeringen bör verka för att se över de kontrollfunktioner som idag finns för att säkerställa att mottagare av internationellt stöd inte bryter mot rådande principer.

3 Slopas stöd till Islamic Relief

Sida kräver att deras partners ska efterleva de humanitära principerna i all den humanitära verksamhet som bedrivs (samt följa Sidas allmänna villkor). Detta innebär att partnern ska bedriva en humanitär verksamhet som strikt efterlever principerna om humanitet, opartiskhet, neutralitet och oberoende. Av den anledningen finns redan grunder för att utesluta vissa samarbetspartners som bevisligen inte lever upp till dagens motkrav. Islamic Relief är ett sådant exempel, eftersom det är en organisation med tydliga kopplingar till det radikala Muslimska Brödraskapet.

Muslimska Brödraskapet ser sig till stor del som en fadder åt islamismen i Europa och andra delar av världen. Genom att bygga en ideologiskt uppbyggd rörelse fångar man in medlemmar i en introduceringsprocess för att sedan förbereda dessa på ett långsiktigt samhällsbygge. Man strävar efter att på sikt bygga en islamisk stat, en utveckling som sker gradvis och delvis genom en viss form av anpassning till det europeiska värdsamhället. Muslimska Brödraskapets grunder är tydliga, vilket vi ser i deras motto: ”Allah är vårt mål; Profeten är vår ledare; Koranen är vår lag; jihad är vår väg; och döden för Allahs ära är vår högsta strävan.”

Med anledning av dessa klara avsteg från de villkor som ställs för bistånd bör stöd till organisationen Islamic Relief stoppas.

4 Översyn av sanktionerna riktade mot Syrien

Syrien har haft de absolut tuffaste internationella sanktionerna riktade mot sig, och inte ens Nordkorea kom upp i lika hårda restriktioner. Det finns skäl till detta eftersom vi sett ett fruktansvärt inbördeskrig där och kunnat läsa rapporter om hur det återkommande förekommit grova brott mot mänskligheten.

Syrien har sedan inbördeskrigets start fått följande restriktioner:

- Restriktioner rörande export m.m. av viss utrustning som kan användas för internt förtryck
- Förbud mot vapenimport
- Förbud mot export m.m. av utrustning, teknik eller programvara för övervakning av telekommunikationer och internet
- Förbud mot import m.m. av råolja och petroleumprodukter
- Förbud mot export m.m. av utrustning och teknik med användning i olje- och gasindustrin
- Förbud mot export m.m. av nya syriska sedlar och mynt
- Förbud mot handel med guld och andra ädelmetaller samt diamanter
- Förbud mot export m.m. av lyxprodukter
- Förbud mot export m.m. av utrustning för elkraftverk
- Förbud mot investeringar i oljesektorn och för byggande av elkraftverk
- Frysning av tillgångar
- Förbud mot viss utlåning till Syrien
- Begränsningar av handelsstöd
- Förbud mot handel med syriska statspapper
- Begränsningar av finansiella tjänster
- Förbud mot att ge försäkring och återförsäkring
- Förbud att ta emot fraktflygningar av syriska flygbolag m.m.
- Förbud mot export m.m. av flygbränsle och bränsletillsatser
- Inspektioner av last
- Reserestriktioner
- Förbud mot handel med kulturföremål

När sanktioner riktas mot ett land är ändamålet att åstadkomma någonting positivt genom att förhindra en negativ utveckling. Ofta handlar det om att förhindra att staten, som är föremål för sanktioner, inte utvecklar vapen eller materiel ämnat åt krigföring eller brott mot mänskligheten. Vad som dock är värt att tänka på i detta sammanhang är att sanktionerna så långt det är möjligt inte ska drabba civila, d.v.s. den grupp som är de främsta offren i krig. Bristen på tillgång till exempelvis mat, mediciner, skolmaterial och byggutrustning gör det svårare för människor att leva ett normalt liv, även om de råkar befinna sig i områden som för närvarande är säkra.

I Syrien har problem uppstått med nödvändiga transaktioner för humanitära insatser till följd av att man inte kan genomföra dessa på ett enkelt sätt. Det är mycket som tyder på att nuvarande regler saknar en genomtänkt plan för hur man kan främja framtida återuppbyggnadsinsatser. Till följd av detta ser vi hur FN och andra icke-statliga organisationer står inför stora utmaningar för att kunna tillhandahålla humanitärt bistånd i Syrien. Det är väldigt enkelt att identifiera fler problem för humanitära organisationer vilka orsakats av sanktionerna.

Exportkontrollbestämmelserna tillåter exempelvis inte FN och dess representanter att exportera hela utbudet av föremål för grundläggande och nödvändiga mänskliga behov utan specifika licenser. FN får därmed inte någon särskild flexibilitet när det gäller export, vilket begränsar FN:s praktiska aktivitetsområde eftersom humanitärt stöd ofta medför mycket mer än leverans av varor som för närvarande omfattas av exportlicensundantag för Syrien (såsom mat och vissa mediciner). Dessutom gäller inte den allmänna licensen i de sanktionsbestämmelser som omfattar icke-statliga organisationer. Till skillnad från exempelvis sanktionerna mot Sudan tillåter reglerna gentemot Syrien inte export av medicinsk utrustning utan tillstånd. Den licenspolitik som för närvarande finns på plats för medicinsk utrustning omfattar inte heller all programvara som krävs för att viss nödvändig utrustning ska fungera. En policy med ett ”strikt ansvar”, som innebär stora böter vid överträdelser, har gjort att flertalet banker har hamnat i en position där de är ovilliga att ta itu med sanktionerade länder över huvud taget. Detta medför enorma problem för enskilda civila, som dessvärre hamnar i kläm trots att syftet med sanktionerna är att främja en förbättrad situation för just civila.

Kontentan av nuvarande sanktioner är att det blir oerhört svårt att genomföra exempelvis dollartransaktioner via Syriens banksystem. Såväl sanktioner som exportkontrolllicensprocedurer är idag ogenomskinliga, oförutsägbara och tidskrävande. Detta gör att humanitära biståndsleverantörer blir avskräckta från att ansöka om licens för att använda amerikanska varor och tjänster, även i de fall där sådana varor och tjänster är föremål för vad som kallas för en ”gynnsam licenspolitik”. Krav på att begära tillstånd från både USA och EU skapar vidare en hög byråkratisk börda, vilket gör att icke-statliga organisationer avskräcks från att överhuvudtaget tillhandahålla humanitär hjälp i Syrien.

Sverige har inte fattat några egna nationella beslut kring restriktionerna, utan de finns idag som följd av beslut fattade inom FN eller EU. Majoriteten av de sanktioner som beslutas av FN eller EU genomförs på EU-nivå genom antagande av EU-förordningar. Sanktionerna är direkt tillämpliga i Sverige, varför det inte går att ändra på allt genom lagstiftning i Sverige. Det finns dock en möjlighet att från svensk sida verka för en policy som så gott det går underlättar för civila att leva, verka och förbättra sin situation i landet. Detta har man också försökt med i exempelvis USA som uttryckt en ambition att skraddarsy sina sanktionsprogram för att anpassa dem till FN.

Sverige har idag en möjlighet att verka för förändringar i restriktionerna inom både FN och EU, men vi kan även försöka använda oss av nationell lagstiftning för att på bästa sätt möjliggöra för civila syrier att leva drägliga liv. Regeringen bör använda sina kanaler inom FN och EU för att anpassa sanktionerna riktade mot Syrien så att det blir lättare för civila att få tillgång till livsmedel, mediciner, jordbruksprodukter, skolutrustning samt sådant som krävs för att kunna återuppbygga landet igen.

Markus Wiechel (SD)

Björn Söder (SD)

Mats Nordberg (SD)